

Újabb adatok a Mátra-hegység kétéltű és hüllő faunájához

VARGA András
Gyöngyös, Mátra Múzeum

ABSTRACT: (Further data to the amphibious and reptilian fauna of Mátra Mt.) Author lets know the data on 110 localities of 19 amphibian and reptilian species, mostly according to his own investigations. He gives European EIS UTM compatible codes of the localities (1x1 km screen).

A Mátra-hegység kétéltű és hüllő faunáját tárgyaló munkák (SOLTI - VARGA 1981, 1984) adataikat a 10 x 10 km-es UTM hálózat 1x1 km-es alháló szerinti bontásban tárgyalják. Ez a taglálás sok nehézséget hordoz, hiszen a lelőhelyek beazonosítása még a 10 x 10 km-es rendszer alapján is, kritikus esetekben (határvonalon levő lelőhelyek) nehézkes. A térképeink pontatlansága még erőteljesebben jelentkezik az 1x1 km-es alháló használata esetén, nem is szólva arról, ha különféle léptékű térképeken kell a beazonosítást elvégezni. Néhány száz méteres elcsuszások már más beosztást eredményeznek. A fentiek ellenére mégis finomabb tagolást (elterjedési árnyalatokat) tesz lehetővé, hiszen egyetlen adat 1 km-t és nem százat feketít be, mint a 10 x 10 km-es háló alkalmazása esetén. Természetesen ez a módszer csupán a kisebb tájegységek vizsgálata és feldolgozása esetén alkalmazható aprólékosága miatt.

SOLTI Béla kollégámmal a terület kétéltű faunájának kutatását 1981-ben, a hüllőinek vizsgálatát 1984-ben zártuk le. Ennek ellenére gyűjtő és megfigyelő-útjaim során rendszeresen megvizsgáltam és feljegyeztem az újabban megtalált példányokat.

Az említett munkák 274 négyzetből közölnek adatokat. Jelen munka ezekhez képest csupán 17 újabb négyzet adatát tartalmazza. Ha az összehasonlítást fajok szerint tagoljuk, abban az esetben az új négyzetek száma többszörösére növekszik.

Az alábbi összehasonlítás a Mátra, illetve D-i előterének alháló szerinti kutatottsági kataszterét mutatja. Ezek kódolása (00-99-ig) az idézett két munkában már ismertetésre került. Így talán sikerül azokra a négyzetekre irányítani a kollégák figyelmét, ahonnan egyáltalán nem rendelkezünk adatokkal. Az összeállítás első adata a 10 x 10 km-es négyzet kódja (pl. DU 00) majd kettőspont, amit a fenti részletes követ (az aláhuzott számok az új négyzeteket jelölik).

DT 08: 27, 90.

DT 09: 21, 22, 23, 24, 25, 38, 48, 53, 55, 56, 66, 73, 74, 79, 80, 82, 85, 94, 95, 98.

DT 17: 09, 17, 18, 19, 27, 36.

DT 18: 01, 18, 64, 66, 74, 76, 86, 87, 88, 98, 99.

DT 19: 05, 06, 16, 17, 26, 36, 43, 45, 46, 50, 51, 52, 60, 64, 82, 83, 85, 90, 97.

DT 28: 02, 07, 08, 09, 13, 17, 18, 28, 29, 33, 34, 35, 43.

DT 29: 02, 03, 04, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 33, 41, 42, 43, 46, 47, 49, 54,

55, 56, 59, 63, 65, 69, 74, 76, 98.

DT 39: 15, 18, 29, 31, 33, 38, 39, 47, 72, 73, 74.

DU 00: 31, 37, 38, 39, 40, 44, 47, 48, 49, 50, 57, 58, 59, 60, 62, 70, 76, 89, 90, 95, 97, 99.

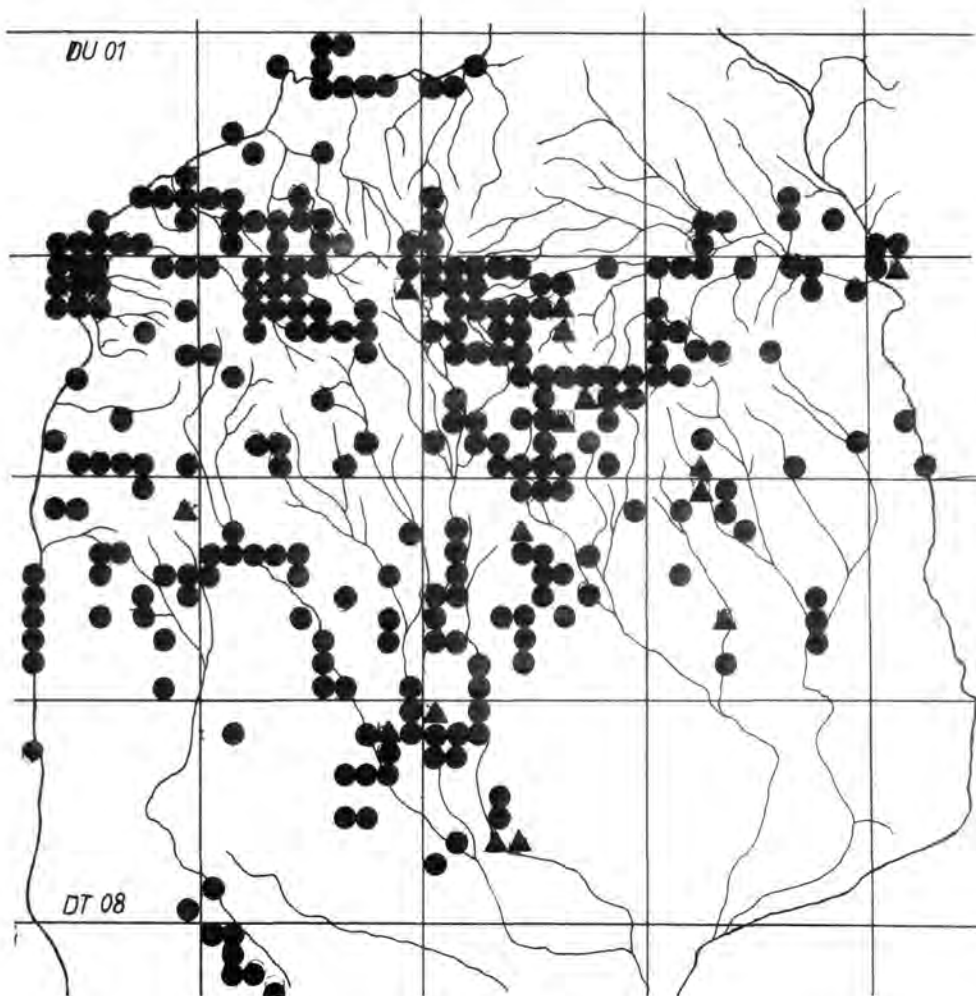
DU 01: 30, 40, 50, 51, 60, 70, 82, 91, 92, 93.

DU 10: 05, 09, 14, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 37, 38, 39, 46, 47, 48, 49, 53, 56, 57, 59, 60, 66, 71, 75, 76, 77, 98, 99.

DU 11: 02, 10, 11, 12, 15, 21, 24, 30, 31, 38, 41, 42, 50, 51, 54, 57, 58, 59, 60, 67, 69, 77, 87, 90.

DU 20: 02, 06, 08, 09, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 27, 28, 29, 30,
 31, 35, 36, 37, 39, 40, 42, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57,
 58, 60, 62, 64, 66, 67, 68, 71, 73, 74, 80, 82, 83, 84, 89, 93, 94.
 DU 21: 00, 01, 02, 07, 17, 28.
 DU 30: 04, 05, 06, 07, 09, 14, 16, 19, 20, 21, 25, 29, 35, 49, 55, 60, 69, 78,
 79, 91, 98.
 DU 31: 20, 21, 31, 61, 62, 81.
 DU 40: 09, 12, 19, 20.
 DU 41: 00, 10.

A fenti adatsort áttekintve és a térképpel egybevetve, a terület kutatottsági szintje nem éri el a 30 %-ot. Ha ezt faji szinten vizsgálnák az eredmények még meglepőbbek lennének.

A vizsgált terület ismert lelőhelyei. Fekete kör: régi adatok, fekete háromszög: új adatok

ENDES Mihály a hazai kistájak gerincesállat világát feldolgozó sorozatának két munkája (1987a,b) további értékes adatsorral gazdagítja ismereteinket a Mátra hegység D-i, DK- és DNY-i peremterületéről.

A FAJOKRA VONATKOZÓ MEGJEGYZÉSEK

Salamandra salamandra L.: Két szóbeli közlés (Szurdokpüspöki, Tar) a hegység NY-i lábánál, kb. 150-170 msm közötti előfordulását tanúsítja. Valószínűleg a nagyobb esőzések során lesodródott példányokról van szó. Az adatok ellenőrzésre várnak.

Pelobates fuscus LAUR.: Eddig Hort-Csány térségéből (szaporodási helyek) voltak adataink. Feltételezésünk (SOLTI-VARGA, 1981), p. 83.: "elképzelhető, hogy a Mátra déli dombvidéken is előfordul" - beigazolódott. Újabb szaporodási helye a gyöngyöshalászi halastó, de itt meglehetősen ritka (1 példány). Érdekes feldúsulásával Gyöngyöshalász szélén lévő homok és sóderkupacok átforgatása során talákoztam. Olykor 2-3 példány is előkerült 1987-ben.

Rana esculenta L. agg.: Sem a megfigyeléseknél, sem a vizsgálatok során a Rana esculenta L. és a Rana lessonae CAM. szétválasztása nem történt meg, ezért valamennyi adat Rana esculenta L. agg. néven, összevonva szerepel.

Emys orbicularis (L.): Legmagasabb mátrai előfordulása: Sástó 470 msm. Elképzelhető, hogy a rendszeres haltelepítésekkel került a tóba, esetleg a kirándulók engedték szabadon.

Lacerta muralis (LAUR.): Minden alkalmas élőhelyen előfordul, helyenként tömeges (napsütéses dőzerutak).

Lacerta viridis (LAUR.): Érdekes volna a magassági elterjedését megvizsgálni a Mátra hegységben. Megfigyeléseim szerint meglehetősen ritka.

Salamandra salamandra L.

- DU 00 - 32: Szurdokpüspöki, a faluban (szóbeli közlés);
DU 01 - 72: Tar, a faluban (szóbeli közlés).
DU 10 - 85, 86, 87: Szalajkaház és Mátraszentimre között (az Árnyc-bérc után) a gyalogúton, 1974. POZDER M. (10-15).
DU 20 - 08: Galyatető, Péter-hegyese É-i orma, 1983. V. 31. BÁNKUTI K. - GOTTHÁRD D. - VARGA A. (1); 09: Mátraalmás, Szabó-vágás, a műútnál, 1986. (1); 24: Nagy-Bikk D 1984. VI. 7. (2); 30: Sástó, kőbánya, 1977. V. (szóbeli közlés, több példány); 31: Sástó és a Farkas-rét között, 1983. IX. 18. POZDER M. (1); 50: Mátrafüred: Nagy-állás-kút, FEHÉR M.; 51: Mátrafüred: Bukfenc-kút, FEHÉR M.
DU 30 - 20: Tarjánka-völgy 280 m, 1987. VII. 16. (5-6 lárva).

Triturus vulgaris L.

- DT 28 - 09: Gyöngyöshalász, futball-pálya környéke, 1984. IV. 14. BÁNKUTI K. - VARGA A. (7).

Bombina bombina L.

- DT 18 - 87: Atkár, Margit-kút 1987. IV. 28. (sok); 88: Atkár, Rédei-Nagy-patak, 1986. IV. 13. (1); 96, 97: Encspusztá DK, Encsiláb-dűlő, árok, 1986. IV. 13. (több); 99: Gyöngyöshalász, tó lefolyó, 1986. IV. 24. (sok, 1 db var. viridis).
DT 28 - 33, 34: Adács, Külső-Mérge-patak, 1982. IX. 7. (3); 41: Adács D, kb. 2 km, árok, 1982. VI. 1. (3).
DT 39 - 33: Detk É, Nyiget-patak, 1983. IV. 2. (2).

Bombina variegata L.

- DU 20 - 19: Rudolftanya, a Fekete-tó és a Martalóc-kút közötti szakaszon, kb. 720-750 m, 1983. V. 31. BÁNKUTI K. - GOTTHÁRD D. - VARGA A. (3); 54: Vörösmarti-turistaháztól K-re, kb. 8-900 m-re, mocsarasodó patak szakasz

a piros + jelzés mellett, 1987. VII. 30. KEREK L. - VARGA A. (8-10); 67: Köszörűvölgyi-víztároló fölött a patakban, 1987. VII. 14. KEREK L. - VARGA A. (1); 68: Parádsasvár, Sóscserti-tető, Gilice-patak torkolata, 1987. VII. 14. KEREK L. - VARGA A. (4).

Pelobates fuscus LAUR.

DT 18 - 99: Gyöngyöshalász, a halastavat tápláló csatorna befolyójánál, 1986. IV. 24. (1), Gyöngyöshalász, Batthyány ut, homokban, sóderban, több alkalommal 1-3 db, 1987.

Bufo bufo L.

DT 18 - 87: Atkár, Margit-kút, 1987. IV. 28. (1).
DT 39 - 29: Tarjánka-völgy 250 m, 1987. VII. 16. (1).
DU 00 - 61: Gyöngyöspata, Dobogó ÉNY 300 m, 1986. VII. 3. (1).
DU 20 - 24: Nagy-Bikk D, 1984. VI. 7. (1); 29: Rudolftanya, Fekete-tó 750 m, BÁNKUTI K. - GOTTHÁRD D. - VARGA A. (1), ugyanitt, a tó lefolyása, égeres, 1982. X. 19. (1); 44: Vörösmarti-turistaház parkírozója, 1984. VI. 7. (1); 45: Galyatetői műút, a Parádi leágazásnál, 1987. VI. 7. (1); 54: a Honvédüdülő előtt a műúton, 1984. VI. 7. (1); 56: Parádsasvár, Gyökere-tető D, rét a műút mellett, 1985. VIII. 14. OLÁH M. - VARGA A. (1, a farakás alatt).

Bufo viridis LAUR.

DT 28 - 08, 18: Gyöngyöshalász a futball-pálya és a tó közötti terület, 1984. IV. 14. BÁNKUTI K. - VARGA A. (sok).
DT 29 - 52: Visonta: Borhyfelső-tanya bekötőútja, 1982. ősz (1).

Hyla arborea L.

DT 09 - 98, 99: Gyöngyöspata ÉNY, Ám-patak oldalvölgye (Száráz-patak völgye) 1986. (7).
DT 18 - 99: Gyöngyöshalász Batthyány út 1987. V. 12. (1).
DT 19 - 90: Gyöngyöshalász ÉNY, kis holtág, 1986. V.10. (1).
DT 28 - 09: Gyöngyöshalász, a benzinkútnál, 1978. V. 20. (1).
DU 11 - 12: Tar, Kőerdő-tető, 1971. IV. 11. (1).

Rana dalmatina BONAP.

DT 18 - 87: Atkár, Margit-kút, 1982. IX. 28. (1).
DT 19 - 90: Gyöngyöshalász ÉNY, kis holtág, 1986. V. 10. (1).
DT 28 - 08: Gyöngyöshalász, a futball-pálya és a tó közötti területen, 1982. (1).
DT 39 - 29: Tarjánka-völgy 250-270 m, 1987. VII. 16. (3).
DU 20 - 90: Markaz: Vár-patak völgye a Hegyes-tetőnél, 1983. V. 3. BÁNKUTI K. - GOTTHÁRD D. - VARGA A. (1); 91: mint az előző, a Rókalyuk-tetőnél (1).
DU 30 - 20: Tarjánka-völgy 270-300 m, 1987. VII. 16. (4); 78: Recsk, Csikójárás, 1986. VI. 19. (1).

Rana temporaria L.

DT 09 - 98: Gyöngyöspata ÉNY, foglalt forrás a futball-pálya közelében, 1986. (1).
DU 20 - 09: Galyatető É, Martalóc-kút környéke, égeres, 800 m, 1983. V. 3. BÁNKUTI K. - GOTTHÁRD D. - VARGA A. (6-8); 68: Lajosháza, Vámos-tető, 1984. VI. 7. (1); 19: Rudolftanya fölött, a Fekete-tó lefolyása, 1982. X. 19. (1), ugyanitt, Fekete-tó, 1983. V. 31. BÁNKUTI K. - VARGA A. (5-6); 25: Nagy-Bikk É, 1984. VI. 7. (1); 35: Lajos-forrás a Nyírjesi bekötőútnál, 1984. (2); 54: Honvédüdülőtől ÉK-re kb. 400 m-re a sárga jelzés mellett, 1987. VII. 14. KEREK L. - VARGA A. (1); 67: Köszörű-völgy 360 m, 1987. VII. 14. KEREK L. - VARGA A. (1); 13: Parádsasvár, Sóscserti-tető, Gilice-patak torkolata, 1987. VII. 14. KEREK L. - VARGA A. (1); 73: Kékes ÉK 825 m, páfrányos kőtenger, 1987. VII. 30. KEREK L. - VARGA A. (1).

Rana esculenta L. agg.

- DT 18 - 87: Adács, Margit-kút, 1982. VIII. 26. (20), 1987. IV. 28. (1); 87, 88: Atkár É, Rédei-Nagy-patak, 1982. VI. 9. (4); 98, 99: Gyöngyöshalász, Gyöngyös-patak, 1982. VIII. 26. (3).
DT 19 - 90: Gyöngyöshalász, Gyöngyös-patak, 1982. VIII. 26. (1).
DT 28 - 07: Encspusza K, Gyöngyös-patak, 1986. IV. 13. (1); 33, 34: Adács, Kül-ső-Mérges-patak, 1982. VI. 1. (3-4), IX. 7. (5-6); 33, 43: Adács, D, vályoggyödrök és környékük, 1986. VI. 1. (sok).
DT 29 - 03: Gyöngyös, Gyöngyös-patak a Fő-tér közelében, 1986. V. 26. (6).
DT 39 - 33: Detk É, Nyiget-patak, 1983. IV. 21. (több).
DU 30 - 78: Recsk, Csikójárás, 1986. VI. 19. (3-4).
DU 40 - 19: Sirok, Tarna, 1984. VI. 21. (2).
DU 41 - 00: Sirok, Tarna, 1984. VI. 14. 1984. VI. 14. (2), 21. (1); 10: ugyanitt, 1984. V. 21. (1).

Rana ridibunda PALL.

- DT 18 - 99: Gyöngyöshalász, Gyöngyös-patak, 1982 VIII. 26. (1), 1985-ben a halastavat tápláló csatorna jegébe fagyva 3 példány.

Emys orbicularis (L.)

- DT 28 - 09: Gyöngyöshalász kicsiny, pocsolyszerű tavacska a faluban, 1987. VII. MILIBÁK CS. (1).
DU 20 - 30: Nagy-Sástó É-i része, 1985. VI. 8. VARGA K. & G. (1).

Lacerta agilis L.

- DT 18 - 77: Atkár, temető, 1984. VIII. 20. (3); 87: Atkár, Margit-kút környéke, 1986. IV. 13. (1).
DT 19 - 64: Gyöngyöstarjáni TSZ homokbányája, 1985. VII. 3. (3).
DU 00 - 60: Gyöngyöspata, Dobogó DNY, 200-250 m, a kovaföldbánya felett, 1986. VII. 3. (3); 70: Gyöngyöspata, Száraz-patak völgye 250 m, 1986. VII. 3. (3).
DU 10 - 28: Lengyendi-Galya NY, rét, 1986. VI. 12. GOTTHÁRD D. - VARGA A. (1).
DU 20 - 68: Kőszörűvölgyi víztároló duzzasztógátja, 1987. VII. 14. KEREK L. - VARGA A. (1).
DU 41 - 00: Sirok, Tarnapárt, 1984. VI. 14. (1), 19. (1).

Lacerta muralis LAUR.

- DT 39 - 29: Tarjánka-völgy, kb. 260 m, a bányaépület falán, 1987. VII. 16. (1).
DU 10 - 49, 59: Mátra-bérc, az Ágasvárhoz vezető dózerúton, a robbantott szikla-felületeken, kőrakásokon tömeges, 1986. IX. 9. (30-40).
DU 20 - 51: Remete-bérc DK, dózerút, 1986. V. 2. (3); 62: Remete-bérc, Kopasz-kő kb. 810 m, 1986. V. 4. (1).
DU 30 - 20: Tarjánka-völgy kb. 280 m, 1987. VII. 6. (1), ugyanitt Pipis-hegy kb. 400 m, a bánya felett, 1987. VII. 6. (1).

Lacerta viridis (LAUR.)

- DT 29 - 47: Gyöngyös, Pipis-hegy, a reptér közelében, 1986. V. 8. FEHÉR M. - HÜTLER B. (1).
DT 39 - 29: Tarjánka-völgy 260 m, 1987. VII. 16. (1).
DU 20 - 68: Kőszörűvölgyi-víztároló duzzasztógátja, 1987. VII. 17. KEREK L. - VARGA A. (1).

Anguis fragilis colchicus (NORDM.)

- DU 10 - 27: Mátrakeresztés, Békás-tó, 1985. (szóbeli közlés, 1).

Coronilla austriaca LAUR.

- DT 29 - 14: Gyöngyös, temető, 1985. VI. 7. (1).

Natrix natrix (L.)

- DT 28 - 08: Gyöngyöshalász, Gyöngyös-patak, 1986. IV. 13. (1, var. persa).
DT 29 - 49: Mátrafüred, Benevár-oldal az Ördög-forrás felett, 1986. V. 4. (1).

- DT 39 - 29: Tarjánka-völgy 270 m, 1987. VII. 16. (1).
DU 00 - 60: Szurdokpüspöki, a kovaföldbánya melletti vízenyős terület, 1986. VII. 16. FÜLDESSY M. - UHERKOVICH Á. - VARGA A. (1).
DU 10 - 27: Mátrakeresztes, Békás-tó, 1985, (szóbeli közlés, több példány).
DU 20 - 66: Kőszörű-völgy 380 m, 1987. VII. 14. KERÉK L. - VARGA A. (1, var. persa).

IRODALOM

- ENDES, M. (1987): A Gyöngyös - Tarna hordalékkúp-síkság gerincesállat világa - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 12 (in print).
ENDES, M. (1978): A Tápió - Galga - Zagyva hordalékkúp-síkság gerincesállat világa - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 12 (in print).
SOLTI, B. - VARGA, A. (1981): A Mátra hegység kétéltű faunája - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 7: 81-101.
SOLTI, B. - VARGA, A. (1984): A Mátra hegység hüllő faunája - Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 9: 129-140.

VARGA András
Mátra Múzeum
3200 GYÖNGYÖS
Kossuth ut 40.